

Lastmens

& andere verhalen

ELKE GEURTS BIJ DE BEZIGE BIJ

De weg naar zee, roman (2013)

ELKE GEURTS

Lastmens

& andere verhalen

Gekozen door Esther Gerritsen

2015

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

Deze uitgave kwam tot stand met
medewerking van Grunsven Creative Management,
zie ook www.vangrunsvencm.com.

Copyright verhalen © 2015 Elke Geurts
Copyright inleiding © 2015 Esther Gerritsen
Vormgeving omslag Studio Jan de Boer
Omslagillustratie Katie Edwards/Getty Images
Vormgeving binnenwerk Aard Bakker
Druk Bariet, Steenwijk
ISBN 978 90 234 9534 5
NUR 303

www.debezigebij.nl

Inhoud

Inleiding 7

Hier waak ik 13

Het geluk van de tussenbuurvrouw 61

Groezelig blauw 79

Goed volk 93

Voorbodes 113

Het besluit van Dola Korstjens 127

Lastmens 143

Retour Carboon 193

De Parallelweg 251

Het schot 259

Inleiding

DOOR ESTHER GERRITSEN

Elke Geurts schreef op haar populaire weblog Elke Dag een tijdje over haar schoonmaker, met wie ze lange gesprekken voerde. Hij gaf haar levenslessen, ordende haar schoonmaakspullen en stortte zijn hart uit. Ook mij mailde ze weleens intrigerende dialogen met hem, die direct uit een toneeltekst leken te komen.

Soms hoorde ik vrienden zeggen: ‘Volgens mij heeft ze die hele schoonmaker verzonnen.’

Maar ik weet: was het maar waar. Elke heeft het talent de vreemdste mensen te ontmoeten, op straat, in het park, en in plaats van door te lopen blijft ze staan en luistert.

Dat is wat ze ook doet in haar werk. Ze blijft staan waar een ander door zou lopen en neemt ons zo mee naar mensen en plekken die we liever voorbij waren gegaan.

Als ik haar genre zou moeten benoemen zou ik zeggen: ‘verontrustend realisme’. Realisme dat op elk moment onverwachte wendingen kan nemen.

Soms doet haar werk me denken aan dat van Maarten Biesheuvel, dan weer aan dat van Alice Munro. Nooit is Geurts

voorspelbaar. Altijd tragisch, altijd humoristisch.

Daar waar de personages de grip op de werkelijkheid lijken te verliezen, zou de gemakzuchtige verklaring zijn om ze voor gek te verklaren, maar de waarheid is dat de ene werkelijkheid overvloeit in de andere, en aan de lezer de opdracht beide werkelijkheden even serieus te nemen.

Als Dola Korstjens in het verhaal ‘Het besluit van Dola Korstjens’ er dood bij neervalt, maar weer opstaat en weigert de dood verder te laten intrekken, dan is dat zo. Hoe je ook probeert een psychologisch-realistische verklaring erop toe te passen, je komt er niet mee weg; het is nu eenmaal vreemd, maar waar. Als lezer moet je je maar gewoon voorstellen hoe je de dood voelt binnentrekken en hem uit alle macht probeert te weren.

In deze bundel zijn de beste verhalen van Elke Geurts uit haar bundels *Het besluit van Dola Korstjens* (2008) en *Lastmens* (2010) geselecteerd, samen met drie gloednieuwe verhalen.

In het nieuwe openingsverhaal ‘Hier waak ik’ volgen we een totaal disfunctionele familie, verteld vanuit het perspectief van de oudste dochter, vanaf het moment dat haar veertien jaar jongere zusje wordt geboren. Een realistisch gezinsdrama, waar evengoed bizarre verbanden worden gelegd; de geboorte van haar zusje veroorzaakt een enorme giftige aswolk in het Europese luchtruim, waardoor de vader niet thuis kan komen van een congres. En als ze haar oma belt om haar uit te nodigen voor haar veertiende verjaardag, zegt die dat ze dood is.

De kleindochter verbaast het nauwelijks en vraagt: ‘Hoe ben je gestorven, oma?’

‘Hoe?’

‘Als ze ernaar vragen.’

De hoofdpersonen in het universum van Elke Geurts ontmoeten in hun avonturen een enorme verscheidenheid aan personages: een misdaadauteur met groene haviksogen, drie zwijgende nichtjes in rubberlaarzen, een oom zonder tanden, een Russische buurvrouw in ochtendjas, een Filippijnse zwijgende, immer glimlachende vrouw in roze skipak. Geurts toont ze ons en geeft geen gemakkelijke verklaringen voor hun bestaan. Dit is de wereld, dit zijn zijn bewoners en de hoofdpersonen hebben er maar mee om te gaan.

In 'Het geluk van de tussenbuurvrouw' noemt de hoofdpersoon haar baby naar het kleinkind van wie de Russische buurvrouw al jaren droomt. 'Het was voor mij geen grote moeite haar droom te verwezenlijken. Eens iets voor een ander te doen.' De hoofdpersoon doet netjes wat ze verondersteld wordt te doen, maar verliest alle proporties uit het oog.

Als deze personages zich verliezen in het leven, dan is dat net op het verkeerde vlak, of in hun eigen nieuw gemaakte werkelijkheid. Zoals de gefrustreerde moeder in het verhaal 'Lastmens', die doet alsof ze de au pair van haar eigen kind is. Een meesterlijk idee dat even verlichting brengt en al snel voor meer problemen zorgt.

Bij de uitreiking van de Biesheuvelprijs in 2015 hield Elke Geurts een lezing over het korte verhaal en zei: 'Het geweldige aan het schrijven van een kort verhaal is dat het meer aan de verbeelding overlaat, je meer uit kunt proberen, je wendbaarder bent, en vooral dat je veel kunt suggereren. Je begint ergens halverwege, stopt halverwege en dan zoekt de lezer het maar uit. Of de lezer zoekt het niet uit.' In haar geval levert dat verhalen op die je dwingen tot doorlezen, waarin nooit meteen duidelijk is wat er aan de hand is, sug-

gesties die je voortstuwen. Zo ziet Elliot in ‘Voorbodes’ tekenen, hij voelt de catastrofe aankomen, al weten we als lezer niet meteen welke catastrofe, maar Elliot zal hem keren. Geurts’ personages vluchten niet. Ze gaan de gevaren te lijf, ingebeeld of niet.

Vaak is er in haar werk een achterland, een familie in een oud landschap ver weg, waarbinnen de regels en gewoonten vreemd maar duidelijk zijn, waarin de personages weten wat er van hen wordt verwacht. Ieder familielid lijkt dan eenvoudig te duiden.

In ‘Retour Carboon’ wordt de vader met twee zinnen getypeerd: ‘Papa zit niet aan het sterfbed. Hij is tegen emoties.’

De gewoonten die de personages in deze verhalen van huis uit hebben meegekregen bieden hun geen houvast om de wereld erbuiten tegemoet te treden. Maar als de hoofdpersoon in ‘Goed volk’ na een lange afwezigheid terugkeert naar het oude land en de kluizenaar oom opzoekt die haar ooit heeft leren lopen, is ook daar de vertrouwdheid zoek: ‘Het was alsof ik hem ook beter zag nu ik er zo lang niet geweest was. Misschien zag ik hem voor het eerst. Hij kwam me niet bekend voor.’

Als een vreemde beziet de hoofdpersoon haar jeugd en kan slechts concluderen: ‘Vroeger vond ik het normaal dat mensen kastelen bouwden in hun achtertuin.’

Elke Geurts heeft geen boodschap aan het dogmatische show-don’t-tell-principe. Ze benoemt wanneer nodig, als het verhaal vaart verlangt, maar excelleert evengoed in hallucinerende, beeldende taferelen. Zoals in haar roman *De weg naar zee* (2013), waarin een moeder op een bloedhete zomerdag haar zevenjarige dochter in een bolderkar door de duinen

sleept, opgejaagd door een bosbrand. Haar kind voldoet niet aan haar dromen, maar vooral voldoet de moeder zelf niet aan haar eigen verwachtingen.

Soms bevinden we ons in die psychologische kwelling en lezen we de gedachten van de zwoegende ouder: 'Ik moet haar omarmen, denkt Tessa. Dat moet ik. Maar het is nu net even te warm. Dadelijk zal ze haar insmeren. Dat is ook lichamelijke contact.'

Maar in plaats van meegezogen te worden in het realistische drama, krijgt het verhaal vleugels in een betoverende scène in de duinen waar moeder en dochter Michael Jackson ontmoeten, een parapluutje in zijn hand om zich te beschermen tegen de zon. Het ene moment is hij een fata morgana, het andere moment een tragische lookalike op zoek naar de plaatselijke feestzaal. Droom en werkelijkheid, mislukking en faam, alles ineen. Michael Jackson vraagt waar het feest is: 'This is it,' zegt Tessa, en ze lacht.

Deze roman lijkt op het eerste oog over ouderschap te gaan, maar bovenal is de hele tocht van moeder en dochter, op de hielen gezeten door een bosbrand, een metafoor; hoe de mens met zijn teleurstellingen achter zich aan voortsjokt door de dagen die we nu eenmaal door moeten komen, met de instorting van de wereld nabij.

Daar waar we het realisme van Geurts niet altijd even letterlijk moeten nemen, geldt het voor haar ogenschijnlijke metaforen juist andersom. In het nieuwe slotverhaal in deze bundel 'Het schot' figureert opnieuw een vrouw die sterft en doorleeft.

De jonge neurologe fietst naar huis, wordt neergeschoten, sterft op straat en fietst door: 'Ze kan zich niet herinneren hoe het zo gekomen is, maar ze is op de fiets terechtgekomen met haar voeten op de pedalen.'

Nergens zal Geurts schrijven dat het een misverstand betrof, een angst of een waan. Als lezer heb je maar mee te sterven en weer door te fietsen.

Wie Elke Geurts kent, verbaast het niet.

Ik kan me haar heel goed voorstellen aan het eind van een lange fietstocht, ongedeerd bij mij arriverend met de mededeling: 'Ik ben zojuist neergeschoten.'

Ze zal niet beginnen met: 'Het leek alsof', of 'Wat ik nou toch dacht...'. Ze begint midden in haar beleving, die ze met haar vrienden en lezers deelt, en maakt de verbeelding zo al gauw even werkelijk als de tastbare wereld.

Hier waak ik

‘Is er wel iemand bij wie ze op dit tijdstip terechtkan?’ zegt de nachtverpleegkundige. Mijn vader staat in het midden van de hal en staart over het mens heen naar de draadglasdeuren. Zolang de gang daarachter maar leeg blijft.

‘Is er iemand, meneer Vork?’

‘Ze heeft de huissleutels,’ zegt mijn vader. ‘Dat is voldoende.’

In dit licht zie ik dat ik hem nu alweer moet bijknippen. Achter de brillenglazen valt zijn pony voor zijn ogen. Twee weken geleden, toen hij terugkwam, heb ik hem nog flink gekortwiekt. Eelco’s haar groeit snel. Het heeft een vreemde valling, kaarsrecht naar voren, de structuur ervan is dik en stug, en het laat zich nauwelijks dwingen, maar dat is een uitdaging voor iemand die de kappersopleiding doet. Het ziet er nu extra beroerd uit omdat er helemaal geen *hair shaper* in zit. Niets. Ik doe ’s ochtends de fixatie. Maar sinds de baby schiet dat er vaak bij in.

‘Het is haar zusje, meneer Vork.’

‘Erica is bijna vijftien,’ zegt hij.

Toen ik mijn zusjes dikke, donkere haar voor het eerst zag, herkende ik de structuur ervan meteen. En de valling. Al was het nesthaar. Ik denk dat het bij mijn vader en zusje

zo naar voren valt omdat hun kruinen veel verder naar achteren liggen dan bij normale mensen. Mijn moeder, Erna, is kruinloos en ik ook. We hebben best aardige krullen, maar wie iets beter kijkt, de professional, ziet onze hoofdhuid erdoorheen schemeren en alle schilfers die loslaten.

‘Meneer Vork,’ zegt het mens. En nog een keer.

‘Erica is heel zelfstandig.’

‘Ze heeft nu iemand nodig, meneer.’

De stem van het mens klinkt zo niet om aan te horen serieus, met dat gemeneer steeds, dat ik moeite moet doen om niet te lachen. En dan die strokop erbij.

‘Wij hebben niemand nodig,’ zeg ik. ‘Wij Vorken.’

Mijn vader steekt zijn duim naar me op. ‘Zelfstandigheid heeft bij ons de hoogste prioriteit,’ zegt hij.

Ze komt op me af. Hoe langer ik naar het mens in haar witte uniform kijk, hoe vermoediger ze eruit begint te zien, hoe meer vlekken er in haar gezicht en hals tevoorschijn komen, en nu transformeert ze hier, voor mijn neus, ook nog in een bonte koe. Ik houd het niet langer.

‘Ze kan in shock zijn,’ zegt ze.

‘Ik ben niet in shock!’ Ja, wel als ik de rest van de avond tegen deze koeienkop aan moet blijven kijken. Ze buigt zich naar me toe, haar koeienogen op mij gericht, en ik krijg ontzettend de slappe lach. Het idee dat ze, als ze dadelijk haar mond opendoet, ook nog zal gaan loeien.

Ze zegt: ‘Weet je nog waar je vandaan kwam?’

‘Kun je nog meer dieren?’

‘Even serieus. Weet je nog waar de spoedeisende hulp zit? Daar zullen ze een taxi voor je bellen.’

‘Ik ben serieus. Ik hou meer van honden.’

Ik val bijna van een van deze oranje, aan elkaar geplakte ziekenhuisstoeltjes. Terwijl het helemaal niet om te lachen

is. Dit. En ook nog eens allemaal mijn schuld.

‘U hoeft zich over Erica geen zorgen te maken,’ zegt Eelco, ‘ze vindt de weg wel.’

‘Mevrouw Vork?’ zegt het mens.

‘Laat haar met rust, ja,’ zeg ik.

Mijn moeder zit op de rij stoelen tegenover me onophoudelijk aan de muizen van haar hand te knagen. Met die lippenstift lijkt ze meer op zo’n cliniclown dan op iemand die voor het eerst weer een avondje uit was met haar man. Ze heeft nog geen woord gezegd. Maar goed ook. Haar hoofd is piepklein. Omdat ze voor mij hetzelfde vreesden, hebben die lui van het consultatiebureau de groei van mijn schedelomtrek jarenlang scherp in de gaten gehouden. Het had niet veel gescheeld of mijn schedel moest worden opengezaagd om mijn hersenen de ruimte te geven, maar precies op tijd, de zaagtanden stonden al in mijn hoofdhuid, boog de curve af. Toch nog de goede kant op. Mijn hoofd begon te groeien. Al moeten de contouren ervan nog steeds ergens op de onderste ondergrens schommelen.

Ik denk dat ze het beter wél hadden kunnen doen. Als ze hier, in mijn hersenpan, niet zo opgepropt hadden gezeten met z’n allen, had ik meer overzicht gehad. Mijn hersens vreten elkaar aan, als beesten in de bio-industrie.

Dan was dit nooit gebeurd. Dan hadden we nu niet in de wachtruimte van het Academisch Medisch Centrum gezeten, om halfelf ’s avonds. Met aan de ene kant de liftdeuren naar het leven en aan de andere kant de glazen deuren waarachter kinderen op sterven liggen. Mijn ouders hebben wel het recht om hier te blijven, zolang ze willen, maar er is geen plek voor drie mensen, en nee, ik mag absoluut niet op deze stoeltjes overnachten. Dat is nu eenmaal het protocol en als het protocol niet wordt nageleefd, wordt het een zootje en dat willen

we niet. We zijn hier namelijk wel op de afdeling voor doodzieke kinderen.

‘Doodziek?’

‘Doodziek,’ zegt het mens. ‘Doodziek, Erica.’

Al vanaf het eerste moment dat ik haar zag, haatte ik haar.

Ik had mijn zusje nog maar *nét* overgeleverd aan het personeel, of nou ja, zij hadden haar bij de ingang van de spoedeisende hulp zonder iets te zeggen uit mijn handen gegrist, ik was de taxi nog niet uit of ik zag mezelf voor de tweede keer binnen een maand door lange ziekenhuisgangen hollen, achter de witte troepen aan, het mortuarium voorbij, alle mensen staarden naar de Maxi-Cosi die midden op een enorm brancard is vastgebonden, we gingen lift in, lift uit, alsof mijn zusje ineens hun eigendom was geworden, en ergens helemaal bovenin legden ze haar vast aan apparaten, slangen en zakjes, ze knipten haar nieuwe bloemetjesslaapzak doormidden en het rompertje ook, ze scheurden de luiser van haar billen en drukten een naald in het onderruggetje, ik zag hoe die vadsige kinderarts – met zijn jas nog aan – het botte ijzer op het heiligbeen zette en duwde, met zijn hele gewicht duwde hij, waarop mijn zusje weer begon te kotsen en te kotsen, al kwam er niets meer uit, ik herhaalde haar naam, die ik bedacht had, en probeerde haar in de ogen te kijken, – niet weggaan, alsjeblieft niet bij me weggaan, het spijt me – maar die draaiden steeds weg, wit, en toen deed ze niets meer, het bellen begon, de artsen renden van links naar rechts, de naam gonsde overal, en ik zat hier maar en ik zag verpleegkundigen dingen naar elkaar seinen, ik zag de naar buiten gedraaide voetzooltjes en meteen de gipsen afdrukken ervan op mijn nachtkastje, als aandenken, naast

een geplastificeerd plukje haar, en ik zat hier in het oog van de orkaan, met de neuzen van mijn All Stars naar buiten gekeerd, met mijn dunne, doorschijnende krulhaar, met m'n rotkop, anderhalf uur geleden bestond er alleen een zeikerige baby met wie ik voor de zekerheid eventjes langs de avonddokter fietste, omdat ik zelf zo graag wilde slapen, de dag voorbij wilde laten zijn, anderhalf uur geleden vervloekte ik mijn zusje en mijn hele leven nog, nu zat ik hier en bewoog ze dus niet meer, en alle apparatuur om ons heen piepte, haar bed piepte, de hele ruimte piepte, golfde, en lichtte steeds verder op, totdat ze haar – zonder op of om te kijken – van mij af begonnen te rollen, de kamer door, de gang op, ik hoorde iemand haar naam schreeuwen, haar geweldige naam, steeds harder en harder, en het duurde best lang voor ik in het geschreeuw mijn eigen stem herkende.

Het mens stond ineens recht voor mijn neus met haar jas nog aan. Ze keek me aan. Wallen. Futloos haar. Gespleten punten. Daarom haatte ik haar meteen.

‘Laat me erdoor,’ zei ik.

Ze versperde de doorgang, terwijl achter haar mijn zusje in een wolk van artsen verdween.

Ze zou *bodybuilder*-shampoo moeten gebruiken om het weer een beetje tot leven te brengen en daarna *dynamite rebuild* *extra strong*. De meest intensieve haarherstelbehandeling die er bestond. Maar dan nog zou ik haar haten.

‘Mijn zusje.’

‘Ik weet het allemaal. Baby Vork. Ze brengen haar naar de afdeling radiologie.’

‘Hope is haar naam,’ zei ik. ‘Hope Vork. Mooi toch?’

Ze pakte mijn arm. ‘Erica,’ zei ze. ‘Hoe zou ik zo’n dapperre grote zus kunnen vergeten. Ken je me nog?’

‘Nee, laat me los.’

‘Kalm maar.’

‘Ik moet naar haar toe.’

‘Ze krijgt nu een MRI-scan. Daar mag niemand bij zijn. Het is gevaarlijke straling.’

‘Waarom krijgt ze dat?’

‘Om abscessen uit te sluiten.’

Ze zette me in een bloedheet kamertje en trok de deur dicht. Ze gaf me een bekertje lauw water. Ik haatte ook haar uitpuilende ogen en de manier waarop ze haar jas uittrok, hoe ze naar de wasbak liep en de kraan opendraaide om haar handen te wassen. Alsof deze avond routine was, alsof mijn zusje en haar abscessen routine waren.

Op 17 april 2010 precies op het moment dat in IJsland, waar mijn vader natuurlijk net een congres had, de vulkaan Eyjafjallajökull met een enorm gebrul uitbarstte, in onze stad de vuilnisophaaldienst in staking ging en de wind besloot te gaan liggen, kwam mijn zusje een paar weken te vroeg ter wereld.

Door de uitbarsting én haar geboorte was er toen zo’n enorme giftige aswolk ontstaan dat het luchtruim in heel Europa gesloten moest worden. Het vliegverkeer kwam stil te liggen en er strandden meer dan tien miljoen reizigers, waaronder mijn vader dus op de luchthaven van Keflavik. Overmacht. Een natuurramp. Hij kon er niets aan doen. Op een stretcher van het IJslandse leger bivakkeerde hij in de vertrekhal. Met andere gestrande reizigers op noodveldbedden wachtte hij tot het braken van de vulkaan zou stoppen, de wind de giftige asdeeltjes wegblies.

De druk viel weg in K3. Mijn moeder hield er ineens mee op, de verpleegkundigen versteenden, het meisje bleef steken, en onze ademhaling ook.

De wereld stond stil.

We zagen de kruin in de schede, volgens mij is dat de officiële naam van onze doos, van mijn moeder. We zagen het donkere, vastgekoekte haar erop. Maar goed dat ik de shampoo – Natusan baby first touch – nog snel in de vluchtkoffer gestopt heb.

Er was geen enkel zuchtje te horen, alleen het bonken van mijn hart. Ik was bang dat dat de stilte verstoorde. Mijn hartslag had ik niet onder controle.

Het duurde uren. Ik wist niet hoe lang. Ik was bang dat de baby toch nog besloot zich terug te trekken, dat het hoofdje dadelijk weer in dat gat zou verdwijnen. Die grote kop zat er klemvast. Geen millimeter beweging. We zagen dat moeder tot op haar dijbenen was begroeid. Het was echt geen porem.

‘Sorry, ik heb het niet meer bij kunnen knippen.’

Ik wist dat mijn moeders overbeheering nu niet de hoofdzaak was, ik wilde er helemaal niet over beginnen.

De gynaecoloog draaide zijn gezicht naar me toe.

‘Het ging allemaal zo snel,’ zei ik. ‘Ik heb er niet meer aan gedacht om het voor jullie in orde te maken.’ Ook over mijn gegiechel had ik geen controle.

‘Dit is geen ongewone situatie,’ zei de gynaecoloog. ‘De baby bevindt zich op de drempel van de wereld. De drempel kan voor de ongeborene wat hoog zijn. Maak je maar geen zorgen, Erica.’

Zijn zilveren haar golfde losjes met hem mee toen hij zijn blik weer op het struikgewas richtte. Daarachter moest het meisje verstopt zitten. Hij gaf geen sjoegje meer. Niemand zei verder iets. Mijn lachen verstomde gelukkig vanzelf. We kwamen met z’n allen weer in het luchtledige terecht. Ik was steeds bang dat ik het ging verpesten.

Toen ik zeker wist dat dat al gebeurd was, dat ook de baby mij zou laten zitten, dat ik de hele erge lachstuipen zou krijgen en hier weggestuurd werd, begon het.

Alle lucht die in moeder zat, werd met een enorme kracht naar buiten gedrukt. Het was het fluitsignaal waarop de verpleegkundigen in actie kwamen. De wereld bewoog weer. Ze liepen voor mij langs, achter mij langs. Ze zeiden dingen tegen elkaar. Iedereen deed precies wat er moest gebeuren. De gynaecoloog trok zijn handschoen recht en bukte zich. De baby roetsjte uit onze gillende moeder. Alsof er daarbinnen een glijbaantje was waar ze na lang treuzelen eindelijk vanaf durfde. Zo snel ging het ineens. Schreeuwend lag ze boven op moeders buik. Met die bos vet haar.

Ik hield het niet meer. Iemand gaf me een glaasje water. Iemand aaide me over mijn hoofd. Iemand zei: 'Wat ben jij dapper.' Iemand zei: 'Grote zus, je hebt het goed gedaan hoor. Wil jij knippen?'

Ik knipte mijn zusje zo snel mogelijk van haar los. Onze moeder kon best lief zijn maar het was niet per se iemand aan wie je al te lang vast moest zitten. Niet langer dan strikt noodzakelijk.

Toch bleef de baby schreeuwen alsof ze verkeerd terechtgekomen was.

'Ik ben er,' zei ik.

Moeders benen trilden in de beugels. Ze hield haar kin zo ver mogelijk op haar borst gedrukt. Haar hoofd had een vreemde donkere kleur. Ze keek naar ons zusjes.

'Ssst,' fluister ik. 'Stil maar, larfje. Regel één in deze wereld. Niet te veel lawaai maken.'

De baby was meteen stil. Echt waar. Met haar armen en benen begon ze een soort zwemslagen te maken. Door het slijk probeerde ze omhoog te komen.

‘Wat doet ze nou?’ zei mijn moeder.

‘Ze kruipt al.’

We keken hoe de baby zich millimeter voor millimeter voortsleepte tot ze haar eindbestemming bereikte – die enorme bruine vlek – haar mond eromheen legde en begon te drinken alsof ze nooit iets anders had gedaan.

‘Och mijn kleintje.’

‘Ons kleintje,’ zei ik.

‘Ze is mijnes.’

‘Maar ook wel een beetje van mij, toch?’

‘Ze is mijnes.’

‘Als het maar niet zo gaat als met jouw hond.’

De witte handschoenen kwamen van boven, als grijpers in gokkasten omklemden ze de baby, droegen ons kleintje van ons weg. Ze begon meteen weer te huilen. Wat er allemaal precies gezegd werd en door wie weet ik niet, maar er moest in elk geval van alles met de baby gebeuren en met onze moeder ook. Het gordijn rondom haar bed werd dichtgetrokken. Op de grijze plastic stoel ernaast, wachtte ik.

Eén verpleegkundige zei: ‘Zetten we zolang baby Vork op haar polsbandje?’

‘Ze heet Hope,’ zei ik. ‘Onze Hope. Toch Erna?’

‘Wat is er mooier dan Hope?’

Ik sprak mijn vaders voicemail in: ‘Je jongste dochter is er. Hope Vork. Geboren op 17 april 2010. Ze kan al kruipen en heeft de eerste twee tieners al binnen. Het is dus een heel ander type dan ik. Ma zijn ze nu aan het opkalefateren. Dit geluid, wat je nu hoort, is je dochttertje. Ze huilt om jou denk ik. Omdat jij er niet bent. Omdat ze ergens wel verwacht had dat jij er zou zijn. Ze heeft trouwens jouw mooie haar. Maar het zit nog nergens naar.’

Hierna legden ze Hope in mijn handen. Ze hield haar ogen

stijf dicht. Het gezichtje had een ontelbare hoeveelheid grimassen per minuut. De armen en benen maakten ongecontroleerde graaibewegingen. Ze wilden steeds iets pakken, maar vonden niets.

Achter het gordijn kermde onze moeder. Het was nu vooral zaak mijn handen goed tegen elkaar te blijven drukken, het kommetje heel te houden, niet te verslappen. Tot onze vader terug was.

Hij moest het gebrul van zijn vrouw in kamer K3 in het Academisch Medisch Centrum gehoord hebben.

Het mens bleef haar handen maar insmeren met gel, terwijl op datzelfde moment ergens in dit gebouw een meisje – een halve meter lang, nog geen maand oud – in een scanner werd geschoven. Als een afbakbroodje. Met voetjes waar nog nooit op was gelopen, opgebouwd uit hetzelfde materiaal als ik. Misschien ging ze op dit moment al wel het vriesvak in. Baby Vork. Deurtje dicht. Begin- en einddatum erop. 17 april 2010 – 15 mei 2010. Poppetje gezien. Nooit meer kiekeboe. *Veel te vroeg hebben wij afscheid moeten nemen van onze Hope. Mijn zusje, onze dochter.* En even verderop zat de schuldige slokjes lauw water te drinken.

‘Waar zijn jullie ouders?’

Ik denk dat ik haar om die vraag nog het meest haatte. Ik moest er meteen van huilen. Ze wisten van niets, of misschien intussen al wel. Ik wist alleen dat ik zelf niet over die twee begonnen was. Het was al erg genoeg zo.

Ik huil denk ik omdat ik daarvoor nog hoopte dat ik straks gewoon met onze baby thuis zou komen, haar in bed zou leggen alsof er niets gebeurd was. Nog voor ze terug waren van hun romantische diner voor twee lagen we allebei lief te slapen.

Maar waarschijnlijk huilde ik omdat ik ook wel begreep dat als zo'n mens ineens over je ouders begon, het wel serieus heel slecht moest gaan met de baby. En mijn oma was ook al dood.

Een paar weken na opa's begrafenis belde ik oma om haar uit te nodigen voor mijn veertiende verjaardag. Speciaal voor haar zou ik een chocoladetaart maken, met kersenlikeur.

Ze zei: 'Zeg maar tegen je moeder dat ik ook dood ben. Dat begrijpt ze nog wel. Dood is dood. Daar kan ze niets anders van maken.'

'Maar je bent niet dood.'

'En jij zoekt maar een andere oma.'

'Ik wil geen andere.'

'Zeg maar tegen je moeder dat mijn begrafenis in besloten kring heeft plaatsgevonden.'

'En daar horen wij niet bij?'

'Nee,' zei oma. En toen heel snel achter elkaar: 'Nee, nee, nee.'

Ik voelde de lachbui vanuit mijn tenen omhoogkomen. Maar net op tijd kon ik 'm wegslikken.

De laatste keer dat ik oma had gezien, was tijdens de begrafenisdienst van opa. Ik had zo ontzettend de slappe lach gekregen dat ik halverwege de mis de kerk uit werd gezet door de pastoor en iedereen. Ze noemden mij een storend element en het schandaal van de familie.

'Sorry oma. Het ging vanzelf. Ik beloof je dat ik niet meer zal lachen.'

'Je hebt nu trouwens een van je ooms aan de lijn,' zei ze. 'Anders kan het niet, hè?'

'O, die leven nog wel?'

'Ja, wat dacht je? Je ooms willen jullie gewoon niet meer

zien en dat willen ze ook echt niet. Daar is niets aan gelogen.'

'Maar jij wil *mij* nog wel zien, toch?'

'Ik ben dood, ik wil niets meer.'

'O.'

'Het zou al te gek zijn als de hele familie in één keer gestorven was. Dat gelooft geen hond.'

'Mama misschien wel.'

Oma lachte. 'Je ooms hebben ook heel wat met hun zuster te stellen gehad,' zei ze. 'Alle aandacht is altijd naar haar gegaan.'

'Hoe ben je gestorven, oma?'

'Hoe?'

'Als ze ernaar vragen.'

'Weet ik het. Ik trof zo'n gevaarlijke gek bij de supermarkt denk ik. Zo'n eenzame idioot.'

'Neergeschoten dus.'

'Geschoten of gestoken. Wat doen ze meestal? Wat is normaal?'

'Weet ik niet.'

'Doe maar wat je wilt. Zal je goed voor je moeder zorgen, Erica?'

'Ja.'

'Wat ben ik daar blij om. Het spookte dag en nacht door mijn hoofd: hoe moet het straks met mijn dochter als ik er niet meer ben.'

'Nu ben je er niet meer.'

'Nee, gek eigenlijk hè?'

'Ja.'

'Ik kan het zelf haast niet geloven, weet je dat?'

'Het komt nogal onverwacht.'

'De dood komt altijd onverwacht.'